

Per informar-nos d'ambdós mots cal consultar *indio-iranio* i *dièresis*, respectivament, però sense que el llibre ens hagi guiat en la recerca. Hi ha algunes altres falles en les referències: *fenicio* envia a *camitosemític*, però ací no se'n parla gens; *romani* remet a *gitano*, on aquell brilla per la seva absència; a *paronomasia* s'addueix el sinònim *annominación* que, en lloc de figurar al seu ordre alfabètic, apareix sota la forma llatina *annominatio*; a (*dativo*) *expletivo* hom remet a *dativo*, on no es parla d'aquest concepte; hom podria posar *sufijal* (*base*) com a article, remetent a *tema*; a *románico* o *romeico* caldria addicionar *romaico*, mot preferible (gr. *rhomai-kos*) que, per altra part, és aïllat a l'article *demòtic*; falta *indirectivo*, remès a *acomodativo*; *maltés* està mal plaçat, puix que li correspon anar darrera *malayo-polinésio*.

Seria convenient d'adoptar una norma fixa sobre el gènere de certs termes. *Zeugma* s'usa en masculí (s. v. *zeugma* i *adjunción*), mentre l'Acadèmia el fa femení. *Wau* apareix indistintament sota el masculí (s. v. *wau*) i sota el femení (s. v. *digamma*).

Aquestes notes, potser massa llargues i de valor desigual, tenen per mòbil el desig del Sr. Lázaro Carreter (pàg. 14) de veure millorat el seu llibre amb les indicacions crítiques dels seus col·legues. Totes les nostres observacions no fan minvar la vàlua indiscutible del llibre comentat, el qual, en la nova edició, serà bàsic i utilíssim per familiaritzar-se, amb guiatge clar i segur, amb la terminologia filològica i lingüística.

JOAN VENY

ANDRÉ MARTINET: *Éléments de linguistique générale*. París, «Collection Armand Colin», 1961. 224 pàgines. 6.ª reimpressió, 1971. — Versió castellana revisada: Madrid, Gredos, 1972. (*BRH*, III/13).

A. Martinet, sens dubte una de les figures més importants i alhora més ponderades de la lingüística moderna, ens exposa el seu pensament sobre els principals problemes d'aquesta en una forma breu i clara.

Ens plau, sobretot, el capítol dedicat a la fonologia, molt complet i precís. Els qui no coneixen encara les idees fonamentals de la moderna fonologia, en el sentit de l'escola de Praga o de la *Phonemics* americana, podran fàcilment iniciar-s'hi amb aquestes pàgines de Martinet.

Com diu el mateix autor en el seu prefaci, les idees que ens exposa en relació amb la gramàtica — en el sentit de morfologia i sintaxi — són més noves i menys conegudes. El concepte de *monema* de què ens parla l'autor respon, en general, al de morfema d'acord amb l'escola americana, la de Praga i molts altres lingüistes europeus. Per això, sobretot, no ens sembla encertat d'emprar un mot diferent. La duplicat entre monemes gramaticals o morfemes — en el sentit més estricte del concepte — i monemes lèxics o lexemes respon a una tradició europea, sobretot francesa i, amb independència de la nomenclatura, ens sembla ben vista. La divisió que l'autor fa entre allò que ell anomena morfemes — o monemes gramaticals — no resultarà, probablement, tan clara al lector. Segons Martinet, els dits morfemes s'anomenen modalitats si tenen caràcter determinant, com l'expressió del plural en català. Per altra banda, els determinants poden ésser també lexemes, com els mots que funcionen com a adjectius. L'anàlisi d'aquestes idees, que responen, fonamentalment, a tendències molt acusades en la lingüística moderna, ens portaria massa lluny.

Ens cal dir, també, que són ben remarcables les pàgines dedicades a l'estudi

de la derivació i de la composició. Són lexemes o morfemes — segons la terminologia de Martinet — els derivatius o, més ben dit, els afixos derivatius? L'autor reconeix el caràcter equidistant entre ambdós extrems dels dits afixos, però s'inclina a incloure'ls entre els primers. La major freqüència, que pot ésser considerada com un índici important, no pot constituir, ens sembla, un criteri decisiu com el que li dona Martinet.

Les idees exposades en el capítol v, dedicat a estudiar la varietat dels idiomes i dels usos lingüístics, han de resultar molt més clares i assequibles al lector poc familiaritzat amb els problemes d'allò que hom anomena lingüística interna.

En el capítol següent, dedicat a estudiar l'evolució de les llengües, trobem algunes de les idees fonamentals de Martinet sobre lingüística diacrònica d'orientació estructural, de la qual ell és un dels màxims exponents, especialment en la fonologia. El treball del lingüista s'ha de limitar en rigor, segons Martinet, a establir els canvis interns i llurs problemes, o sigui els motivats per l'estructura i les situacions a què ella ha de fer front, en certa manera, en l'evolució de la llengua. És suggestiu, per exemple, el que Martinet ens diu sobre la tendència a mantenir-se l'oposició *an* i *on* en francès, perquè es recolza en molts casos, en contrast amb la tendència a desaparèixer de l'oposició *in* i *un* pels pocs mots als quals pot aplicar-se, els quals, encara, solen ésser sinònim.

És ben sabut que l'estructuralisme no ha aconseguit, en l'aspecte diacrònic o evolutiu, els resultats brillants obtinguts en el pla sincrònic o descriptiu, sobretot en la fonologia. Sigui'm permès de recordar ací, però, una gran obra de Martinet en aquell camp: *Économie des changements phonétiques: Traité de phonologie diachronique* (Berna 1955).

Josep ROCA I PONS

STEPHEN ULLMANN: *Semantics. An Introduction to the Science of Meaning*. Oxford, Blackwell, 1962. 278 pàgines. — Versió castellana: Madrid, Gredos, 1972 (2ª reimpressió de la 2.ª edició).

S. Ullmann, que és avui, indubtablement, el més il·lustre especialista en semàntica — prenent aquest mot en el sentit més corrent que inicià Bréal, ço és, l'estudi de la significació dels mots —, ens ofereix una nova obra que, bé que ofereix grans punts de contacte amb els seus treballs anteriors ben coneguts, especialment *The Principles of Semantics*, examina els problemes sota la influència de punts de vista més moderns. Cal tenir en compte que l'obra anterior que acabem de citar, dins la seva originalitat, segueix el patró clàssic dels tractats de semàntica. L'obra nova té una orientació més teòrica i menys sistemàtica.

Després d'una breu introducció, ens trobem amb un primer capítol de caràcter més aviat general, en el qual Ullmann ens parla novament de la seva posició respecte a la divisió de la lingüística, la qual es compon, segons ell, de la fonologia, la lexicologia i la sintaxi, les quals es basen en les següents unitats: fonema, mot i frase. Sorpren, d'antuvi, que el morfema — en el sentit d'unitat mínima significativa — no figuri entre aquestes unitats fonamentals. Segons Ullmann, això és degut al caràcter massa heterogeni d'aquest concepte.

El capítol següent estudia el mot com a unitat, justificada des de diferents punts de vista. Però per a Ullmann, sobretot, el mot és una unitat de significació. En relació amb aquesta, el nostre autor no creu en l'anomenada significació *estructural* o *distribucional* d'alguns lingüistes, sobretot americans. I, contra la posició de molts